

EDventure

Vereniging van adviesbureaus
voor onderwijs en jeugdhulp

Van lerarentekort
en werkdruk naar
*onderwijskwaliteit
en werkplezier*

Zelden stond een - voor de toekomst van ons land zo'n cruciaal beroep - zo onder druk als op dit moment. De beroepsgroep leraar wankelt en daarmee ons onderwijs. Dit is geen nieuws, want al decennialang groeit het lerarentekort. De Inspectie van het Onderwijs schreef in het op 10 april 2019 verschenen rapport De Staat van het Onderwijs:

"Het lerarentekort vormt een directe bedreiging voor de kwaliteit van het onderwijs. Het inzetten van tijdelijke noodmaatregelen maakt dat scholen niet meer kunnen garanderen dat leerlingen voldoende leertijd krijgen of lessen die voldoen aan de basiskwaliteit. Scholen met een complexe leerlingenpopulatie worden harder getroffen door het lerarentekort. Waar continuïteit en goede onderwijskwaliteit het meest noodzakelijk zijn, blijken deze voorwaarden het moeilijkst te realiseren."

Ook legt de Inspectie in hetzelfde rapport een duidelijke link tussen het lerarentekort en de hoge werkdruk.

"Tijdelijke oplossingen, zoals het verdelen van klassen, zorgt voor een verdere toename van de werkdruk voor leraren. Dit is problematisch, omdat in het onderwijs al een relatief hoge werkdruk wordt ervaren vergeleken met andere beroepsgroepen."

Schoolleiders zien soms geen andere mogelijkheid dan leerlingen over andere klassen te verdelen of zelfs naar huis te sturen. De uitdaging is zo groot en het probleem zo urgent dat het al lang niet meer door een partij op te lossen is. Alleen door samen onze schouders eronder te zetten kunnen we ervoor zorgen dat het lerarentekort op zijn minst niet verder oploopt, maar nog beter, vermindert: leraren, schoolleiders, de overheid, ouders, onderwijsadviesbureaus, bestuurders. Leden van EDventure zoeken daarom actief samenwerking met organisaties die deze partijen vertegenwoordigen. Dit doen we in eerste instantie vanuit onze grote maatschappelijke betrokkenheid, maar ook niet in de minste plaats omdat wij scholen kunnen helpen om het onderwijs zo te organiseren dat de gevolgen van het lerarentekort minder invloed hebben op de kwaliteit van het onderwijs. En wij zien in de praktijk dat we kunnen helpen door de werkdruk op de werkvloer te helpen verminderen. Geen grootse systeemwijzingen, maar maatoplossingen passend bij de dagelijkse praktijk van de school. Soms mogelijk door meer financiële middelen, soms door slimme besteding van huidige middelen. We spelen deze rol al op verschillende plekken in Nederland en gunnen alle leerkrachten, leerlingen en ouders in Nederland dezelfde goede voorbeelden. Maar we kunnen en willen dit niet alleen doen.

Met deze notitie willen we ook uw organisatie inspireren met ons in gesprek te gaan om samen dit probleem op te lossen. Het is een groeidocument dat uiteindelijk moet leiden tot een actieagenda, de vrijblijvendheid voorbij. Wij zetten onze schouders hier graag onder. Wie volgt?

DE FEITEN

- Leraren in Nederland ervaren een bovenmatige werkdruk (CBS/TNO, 2014).
- De salariering strookt, met name voor leraren in het primair onderwijs, volgens de beroepsgroep niet met het belang van de functie (Sikkes, 2015).
- Het beroep docent is het afgelopen decennium fors gedaald in populariteit. Dit blijkt uit de landelijke beroepsprestigeladder met in totaal 138 beroepen, waar het beroep leraar zakt van plaats 42 naar 69 (Cörvers, Mommers, Ploeg van der, & Sapulete, 2017).
- We vragen steeds meer van het onderwijs in combinatie met de lagere prestaties van ons onderwijs verhoogt dit de werkdruk, iedere dag weer.
- Leraren moeten zich, meer dan voorheen, blijven ontwikkelen om het onderwijs kwalitatief te kunnen aanpassen aan de snel veranderende eisen van de huidige maatschappij.
- Maatschappelijke en technologische ontwikkelingen die hun weerslag moeten vinden in het onderwijs, voeren de druk op.
- Inspecteur-Generaal van onderwijs Monique Vogelzang luidt voor het tweede jaar achtereen de noodklok omdat Nederland haar topositie in het onderwijs kwijt is (De Staat van het Onderwijs 2018 & 2019).
- Het taal- en rekenniveau van leerlingen gaat achteruit, net als prestaties op gebied van cultuureducatie, natuur en techniek en bewegingsonderwijs.
- Het aantal jongeren dat kiest voor een Pabo opleiding is meer dan gehalveerd. In 2003/'04 waren er nog ruim 9,7 duizend eerstejaars hbo-studenten aan de pabo, in 2017/'18 was dat met 4,5 duizend studenten minder dan de helft. De laatste jaren neemt dit aantal overigens weer iets toe, maar nog steeds onvoldoende om de tekorten op te vangen.
- Tot 2013 liep het percentage uitval van startende leraren in het eerste jaar op tot 24 %. In 2013-2015 was dit 19%. Weliswaar een daling, maar toch stopt bijna 2 op de 10 startende leraren in het PO. (Dashboard lerarenagenda - OCW in cijfers).

Het probleem lerarentekort/werkdruk is hiermee veel complexer dan 'we gaan het lerarentekort oplossen'. Het gaat om veel meer; kwaliteit, kwantiteit en werkplezier. En we hebben haast. We willen eraan bijdragen om in 2025 voldoende bekwame en gelukkige leraren voor de klas te hebben en op korte termijn willen we helpen de eerste druk van de ketel te halen. Te beginnen met het nieuwe schooljaar 2019/2020.

Oplossingsrichtingen

Er is geen tijd te verliezen. Natuurlijk zijn er oplossingen nodig die ook op de langere termijn zorgen dat we het lerarentekort en de werkdruk de kwaliteit van ons onderwijs niet langer negatief kunnen beïnvloeden. Toch willen we ook een poging doen om de urgente druk die het onderwijs nu voelt op korte termijn te verlichten. Geen structurele oplossing, maar ook meer dan een lapmiddel. Een eerste hulp bij het lerarentekort.

Opzetten pool van mensen met onderwijsbevoegdheid die nu niet in het onderwijs werken

Ruim 15.000 mensen met een Pabo-diploma werkt niet in het onderwijs (bron: Onderwijs in cijfers). Een groot deel van deze groep is werkzaam bij onze leden, maar veel ook in andere sectoren. Wij vragen werkgevers (ook buiten onze sector) om alle medewerkers met een Pabo-diploma 3 dagen per jaar vrij te stellen om ad hoc kort verzuim op te vangen. Op de website lerarentekortisnu.nl is te zien hoeveel scholen naar noodmaatregelen grijpen om een leraar te kunnen vervangen. Op een “drukke” dag gaat het om 75 groepen waarvan ruim een derde van de kinderen of naar huis worden gestuurd of worden verdeeld over andere groepen. Met het potentieel van 15.000 bevoegden moeten we in staat zijn de eerste druk van de ketel te halen.

Bijspijkeren

Omdat het vak van leerkracht de afgelopen jaren niet stil heeft gestaan is het van belang dat deze flits-invallers voldoende bijgespijkerd zijn, zodat zij er mede aan kunnen bijdragen dat door het lerarentekort de kwaliteit van het onderwijs niet in het gedrang komt. De leden van EDventure bieden alle mensen die zich aanmelden een korte bijscholing aan.

Website

Met een website moet het voor een schoolleider eenvoudig zijn om met een druk op de knop een goede invalkracht te vinden als eigen invalpools geen oplossing meer bieden. Leerkrachten die zich aanmelden kunnen in de app zichtbaar maken of ze de scholing van leden van EDventure hebben gevolgd en zijn verplicht een VOG te uploaden (niet ouder dan 6 maanden).

Begeleiden van zij-instromers

Gelukkig stappen steeds meer mensen uit een ander beroep over naar het onderwijs. Recentelijk zette de topvrouw van de AFM, Merel van Vroonhoven, deze bijzondere stap. Het is van het grootste belang dat we deze mensen goed begeleiden en hun ook voor de lange termijn behouden voor het onderwijs. Daar willen de leden van EDventure een bijdrage aan leveren. Wij zetten een ondersteuningsprogramma op waarmee alle zij-instromers in het hele land dezelfde ondersteuning kunnen krijgen (niet op basis van one size fits all, maar op maat van hun eigen leer- en ondersteuningsbehoefte) gericht op het verkrijgen van de juiste pedagogisch-didactische vaardigheden die nodig zijn om een goede leerkracht te worden. We doen dit graag in samenwerking met de beroepsgroep en besturen om zo via ‘meester-gezel’-model ook de coaching in de dagelijkse praktijk goed vorm te geven.

Prachtberoep

Door de beroepsgroep te helpen zich te positioneren (innovatief, maatschappelijk betrokken, ondernemend) helpen we het beroep aantrekkelijker te maken. Samen met leerkrachten en schoolbesturen verspreiden we goede voorbeelden. Dit is niet bedoeld om de urgente problemen waar we voor staan uit de weg te gaan of te verdoezelen. We gaan daar juist actief mee aan de slag. We zijn er echter ook van overtuigd dat negatieve verhalen die het nieuws nu beheersen er aan bijdragen dat minder jongeren (of zij-instromers) kiezen voor een toekomst in het onderwijs. We willen door deze actie actief bijdragen aan een positief beeld van dit #prachtberoep.

Lange(re) termijn oplossingen

Versterken management: De schoolleider is key in het beheersbaar maken van de werkdruk van leerkrachten.

Wij zetten ons graag in om schoolleiders en besturen te begeleiden in het organiseren van het onderwijs zodat we werkdruk van het lerarenteam beperkt wordt. Daarbij hoort ook het creëren van een cultuur waarin leerkrachten mogen aangeven dat zij hulp nodig hebben. Voor individuele leerlingen, voor het klasmanagement in het algemeen.

Verbinding zorg&onderwijs: de grote diversiteit aan hulpvragen in een klas vraagt om specifieke ondersteuning. Zowel voor de leerkracht als voor de leerling.

Op verschillende zorgniveaus kan extra ondersteuning van de leerkracht bijdragen aan het verlagen van de werkdruk. We hebben goede ervaringen waarbij dit in de dagelijkse praktijk een leerkracht ook echt ontzorgt. Dit begint met het stellen van de juiste hulpvraag en gaat via teamontwikkeling naar begeleiding op groepsniveau naar individuele leerlingbegeleiding.

Niveau 1: Algemene zorg door de groepsleerkracht

Niveau 2: Extra zorg in de groep

Niveau 3: Extra zorg op schoolniveau door interne deskundigen

Niveau 4: Het raadplegen van externe deskundigen

We gaan IB-assistenten opleiden die de IB'er met name op administratief gebied kunnen ontlasten, waardoor de IB'er meer tijd heeft voor de daadwerkelijke begeleiding van de kinderen die dat nodig hebben.

Professionele organisaties: Een organisatie is alleen in staat om blijvend te voldoen aan de (veranderende) vragen van de samenleving als het team bestaat uit gelukkige, wendbare leerkrachten.

Wij helpen leraren een partnerschap te ontwikkelen met ouders, leerlingen en schoolleiding en daarmee de juiste dingen voor de leerlingen te doen

Bevoegd is nog niet bekwaam. Wij zetten ons in om specifiek zij-instromers te begeleiden, te ondersteunen en te blijven volgen om er zo voor te zorgen dat zij langdurig inzetbaar en gemotiveerd blijven voor het onderwijs.

Onderwijs anders organiseren een duurzame oplossing

Het actuele nijpende tekort aan leerkrachten vraagt erom ook te kijken naar hoe we het onderwijs nu en in de toekomst wellicht anders kunnen organiseren. Van grotere klassen met meer onderwijsondersteunende handjes in de klas tot domeinonderwijs. We volgen actief de ontwikkelingen van het programma Regelluwe scholen en kijken hoe we scholen die goedwerkende initiatieven hebben genomen kunnen helpen hun aanpak door te zetten en anderen te inspireren. Hierbij is innovatie geen doel op zich, maar altijd een middel om het onderwijs te verbeteren. We begeleiden scholen dan ook om hierin de juiste keuzes te maken en verbetering daadwerkelijk te monitoren.

Deltaplan het onderwijs in 2050

Bovenstaande maatregelen krijgen hun weerslag in een Deltaplan onderwijs 2050. De crisis waar het onderwijs nu in terecht is gekomen moeten we voorkomen in de toekomst. Daarom moeten we verder kijken dan deze crisis en een echt lange termijn plan neerleggen; met alle betrokkenen (dus ook kinderen die in 2050 onze economie zullen moeten dragen).

Dit deltaplan gaat niet over wat de kinderen nu moeten leren, maar over wat we nu moeten doen om het onderwijs in een toekomst die we nu nog niet kennen van de hoogst mogelijke kwaliteit te laten zijn.

Doet u mee?

Zoals in het begin van deze notitie aangegeven kunnen en willen de leden van EDventure de acties niet alleen oppakken. De urgentie is te groot en de problemen te nijpend om de verantwoordelijkheid voor oplossingen bij een partij neer te leggen. Daarom hopen we van harte dat ook uw organisatie dit initiatief onderschrijft, ondersteunt en er actief aan wil bijdragen.

Hoe dan?

Meedoen is eenvoudig:

1. U stuurt een e-mail aan EDventure waarin u aangeeft op welke wijze u mee wilt doen aan meedoen@edventure.nu.
2. Als u al concrete oplossingen of korte termijn acties in de steigers heeft staan dan kunt u dat in dezelfde mail vermelden. We nemen dit op in de notitie.
3. Zo snel mogelijk na de zomervakantie organiseren we voor de thuisblijvers een aantal sessies om de acties en oplossingen te concretiseren door:
 - a. te formuleren in hoeverre we hiermee het probleem van het lerarentekort en de werkdruk op denken te lossen (meetbare doelen formuleren);
 - b. wanneer de effecten van de actie zichtbaar en meetbaar moeten zijn; en
 - c. welke organisatie aanspreekbaar is voor de resultaten
4. Aan het begin van het nieuwe schooljaar gaan we gezamenlijk van start met de korte termijn acties. Voor de langeretermijnoplossingen ontwikkelen we met de partners een plan met meetbare doelen en een helder tijdspad. Er is geen tijd te verliezen.

Doe mee en mail naar
meedoen@edventure.nu

EDventure

Vereniging van adviesbureaus
voor onderwijs en jeugdhulp

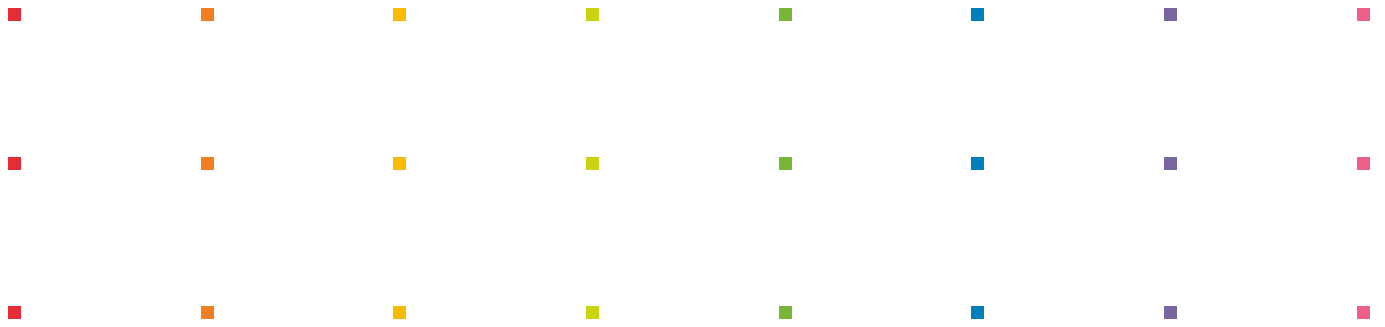

CPS
Onderwijsontwikkeling en advies

Driestar educatief

EDventure

Vereniging van adviesbureaus
voor onderwijs en jeugdhulp

Maanweg 174
2516 AB Den Haag

070 - 315 41 00
info@edventure.nu

www.edventure.nu